

✓ Wat is de eeuw van de uitvindingen?

De eeuw van de uitvindingen is de 19e eeuw. Belangrijke uitvindingen zijn de **fotografie** en de **fiets**. Graham **Bell** is de uitvinder van de **telefoon**. Thomas **Edison** vindt de **gloeilamp** en de **fonograaf** uit.

Belangrijke uitvindingen voor het vervoer zijn de **stoomtrein**, de **auto** en het **vliegtuig**. Stoomboten vervoeren mensen en spullen over rivieren en **kanalen**. Stoomboten gaan veel sneller dan **trekschuiten**. Op stoomtreinen en stoomboten werken **machinisten** en **stokers**.

✓ Wat doet een stoommachine?

Een stoommachine zet andere machines in een **fabriek** aan het werk, zoals de **spinnmachine** en de **weefmachine**. Machines werken veel sneller dan de mensen in de **huisnijverheid**. Deze mensen gebruiken nog een ouderwets **weefgetouw** voor hun **textiel**. De brandstof van stoommachines is **steenkool**. Fabrieken gaan pas in de 20e eeuw **elektrische** machines gebruiken.

✓ Wie werken er in een fabriek?

In een fabrieken werken **arbeiders**. De mannen, vrouwen en kinderen hebben lange **werktijden** en ze krijgen

weinig **loon**. De meeste vrouwen werken thuis ook nog als **huisvrouw**. Soms werken er **dagloners** in een fabriek. Zij zijn niet in **loondienst**. **Fabrikanten** betalen minder geld voor **vrouwenarbeid**. De arts **Aletta Jacobs** wil dat vrouwen hetzelfde loon krijgen als mannen.

✓ Waar wonen de fabrikanten?

De fabrikanten wonen in een **fabrikantenwoning**. Ze verdienen veel geld in de **industrie** of ze maken **winst** op de **beurs**.

✓ Waar wonen de arbeiders?

De arbeiders wonen in kleine huizen in de **arbeiderswijk**. De huizen hebben geen **riolering** en geen **waterleiding**. De mensen drinken vuil water uit de rivier. Ze krijgen daardoor ziektes, zoals **tyfus**.

Gaslantaarns verlichten de staten. De **lampenist** steekt de lampen aan. Het is door de gaslantaarns een stuk veiliger in de stad, maar veel **klepper-mannen** verliezen daardoor hun baan.

✓ Wanneer komt er een eind aan de kinderarbeid?

Veel mensen hopen dat de **Kinderwet** in 1874 een eind zal maken aan de **kinderarbeid**. Maar de Kinderwet helpt niet. Pas in 1901 komt er een eind aan de kinderarbeid. Vanaf dat jaar is er **leerplicht** in ons land.

De kinderen schrijven met een **griffel** op een **lei**. De scholen zijn in die tijd veel strenger dan nu. Leerlingen krijgen soms voor straf een tik met de **plak**.

